

Суб'єктивне благополуччя та особистісна зрілість у студентів-психологів

Гімаєва Ю.А., Малофейкіна К.О.

*Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
факультет психології, кафедра загальної психології*

У повсякденному житті розповсюдженою є думка, що люди обирають фах психолога задля розв'язання своїх власних утруднень. Чи так це насправді? Чи є психологія галуззю, яка притягує осіб, що перебувають під вантажем певних проблем? Щоб зруйнувати цей міф, актуальним видається довести, що психологи є людьми емоційно благополучними, задоволеними власним життям та є носіями соціально-позитивних інтегральних характеристик на кшталт особистісної зрілості.

Спираючись на зазначені міркування, метою дослідження стало з'ясування, якою мірою студентам-психологам з різних форм навчання притаманні суб'єктивне благополуччя й особистісна зрілість, та вивчення зав'язків суб'єктивного благополуччя, особистісної зрілості та їх компонентів.

Для визначення поняття суб'єктивного благополуччя був обраний гедоністичний підхід Е. Дінера, згідно якому суб'єктивне благополуччя складається з емоційного компонента (відносної наявності позитивних емоцій при відносній відсутності негативних емоцій) та когнітивного компонента (задоволеності життям). Поняття особистісної зрілості розглядалося в рамках сучасного вітчизняного підходу О. С. Штепи.

В дослідженні взяли участь студенти факультету психології ХНУ імені В. Н. Каразіна: 24 особи віком 18-22 років, що навчаються за денною формою, 23 особи віком 18-43 років, що навчаються за заочною формою та отримують першу вищу освіту, 26 осіб віком 21-44 роки, що навчаються за заочною формою та отримують другу вищу освіту.

Для збору емпіричних даних були використані Шкала суб'єктивного благополуччя А. Перуе-Баду, Шкала задоволеності життям Е. Дінера, Шкала суб'єктивного щастя» С. Любомирські, Опитувальник особистісної зрілості»

О. С. Штепи, Опитувальник особистісної зрілості Ю. З. Гільбуха. Для статистичної обробки було використано кореляційний аналіз (р Спірмана) та критерій значущості розбіжностей U Манна-Уїтні.

На основі аналізу отриманих даних було з'ясоване наступне.

1. Студенти, що навчаються за денною формою та за заочною формою, отримуючи першу вищу освіту, відчують себе на емоційному рівні суб'єктивно благополучними середньою мірою, студенти-заочники, що отримують другу вищу освіту – високою мірою, що значуще відрізняє їх від студентів з денної форми навчання. Студенти всіх форм навчання відчують себе щасливими мірою вищою за середнє, а на когнітивному рівні суб'єктивного благополуччя – середньою мірою задоволеними власним життям.

2. За складовими суб'єктивного благополуччя, всі студенти відчують значну напругу стосовно роботи і взаємодії з іншими, середньою мірою стурбовані станом власного здоров'я, проте їх настрій є доволі оптимістичним. Подоланню песимізму, ймовірно, сприяють гарні стосунки з близькими й друзями. Зазначені складові виражені більш сприятливо в студентів-заочників, що отримують другу вищу освіту. До того ж саме вони значущо краще відчують себе в повсякденних обставинах і турботах і мають значущо менше ознак, що супроводжують психіатричну симптоматику.

3. Більшість студентів-психологів мають прийнятний рівень особистісної зрілості: за О.С.Штепою переважна більшість студентів денної і заочної (що отримують другу вищу освіту) та дві третини заочної (що отримують першу вищу освіту) форм навчання демонструють необхідний рівень особистісної зрілості, за Ю.З.Гільбухом дві третини студентів за кожною формою навчання досягли високого або задовільного рівня. Дуже високий рівень особистісної зрілості за Ю.З.Гільбухом частіше зустрічається в студентів-заочників, що отримують другу вищу освіту, незадовільний – в студентів денної форми навчання. За О.С.Штепою критично низький рівень особистісної зрілості найчастіше зустрічається в студентів-заочників, що отримують першу вищу

освіту, – майже в третини.

4. З окремих складових особистісної зрілості на задовільному рівні виражені мотивація досягнення, життєва настанова, на незадовільному – ставлення до себе та здатність до психологічної близькості, а почуття громадянського обов'язку в студентів-заочників, що отримують другу вищу освіту, виражене на задовільному рівні, в інших – на незадовільному.

Відповідальність, децентрація, глибинність переживань, життєва філософія, толерантність, самоприйняття, креативність, синергічність виражені у всіх на необхідному рівні. В студентів-заочників, що отримують другу вищу освіту, глибинність переживань, толерантність і синергічність виражені хоч і на необхідному рівні, але значущо більше, а автономність і контактність – на високому рівні і також значущо вище, ніж в інших, в яких ці складові мають необхідний рівень.

5. В студентів, що навчаються денно, переживання щастя значущо пов'язане з особистісною зрілістю, а також є тенденція до утворення зв'язку задоволення життям з особистісною зрілістю. В студентів, що отримують першу вищу освіту заочно, зафіксовано тенденцію до утворення зв'язку суб'єктивного благополуччя із особистісною зрілістю. Тобто щаслива людина, яка відчуває себе благополучною, скоріш за все вже досягла особистісної зрілості.

6. Поряд із зв'язками між інтегральними характеристиками у всіх студентів суб'єктивне благополуччя широко пов'язане з особистісною зрілістю на рівні окремих складових. На денній формі навчання найбільш суттєвими для відчуття суб'єктивного благополуччя є ставлення до себе, мотивація досягнення і синергічність; на заочній формі навчання для студентів, що отримують першу вищу освіту, – контактність, здатність до психологічної близькості, толерантність і життєва настанова на емоційну врівноваженість, а для студентів, що заочно отримують другу вищу освіту, – креативність, автономність і ставлення до себе.

Таким чином, вже на початковому етапі професіоналізації студенти-

психологи відчують себе суб'єктивно благополучними і є певною мірою особистісно розвиненими. Ці здобутки спростовують побутові уявлення про негативні спрямування майбутніх психологів та створюють запит на їх подальше вивчення.